

19.01.2022

**ПАНОРАМА МЕТОДИЧНИХ ЗНАХІДОК:
ТЕХНОЛОГІЯ ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ**

**Технологія проектування
освітнього середовища
закладу освіти.**

Шеремет С.А.

Шеремет С.А. - Проектування середовища є, по суті, його моделюванням, процесом його творення. Воно необхідне для визначення цілей, способів, засобів їх досягнення і одержання необхідних результатів. Основою проектування є: прогнозування можливостей середовища, конструювання певних його якостей, моделювання стратегії творення середовища, планування заходів щодо реалізації певних стратегій. Конструювання певних якостей середовища передбачає виявлення його бажаних функцій. Так, лекції й семінарські заняття з навчальних дисциплін мають бути «вікном у світ знань», бібліотека – дороговказом у лабіринтах інформації тощо. Організація гнучкості й керованості освітнього середовища забезпечує можливість прояву творчої активності. Середовище має створювати можливості змінювати навколишній предметний світ, функціонально змінювати різні предмети залежно від конкретних умов освітнього процесу.

Основними вимогами до проектування є: взаєморозуміння й задоволення взаєминами всіма суб'єктами освітнього процесу; переважно позитивний настрій всіх його суб'єктів; авторитетність керівників; участь всіх суб'єктів в управлінні освітнім процесом; згуртованість і свідомість всіх суб'єктів; продуктивність взаємодії у навчальному компоненті.

Проектування середовища є, по суті, його моделюванням, процесом його творення. Воно необхідне для визначення цілей, способів, засобів їх досягнення і одержання необхідних результатів.

Основою проектування є: прогнозування можливостей середовища, конструювання певних його якостей, моделювання стратегії творення середовища, планування заходів щодо реалізації певних стратегій.

Прогнозування можливостей середовища означає:

- обмеження поля розгляду середовища зоною можливих контактів, що впливають з діагностики;
- оцінювання можливостей середовища змінюватись і, в свою чергу, змінювати поведінку студентів, тобто опосередковувати (збагачувати чи збіднювати, оздоровлювати чи отруювати, звільняти чи обмежувати, об'єднувати чи віддаляти тощо), а також сприяти тому чи іншому способу життя студентів (заохочувати до співробітництва, породжувати співчуття та інше);
- відділяти реальні можливості середовища від формальних за критеріями «доступності-відкритості-реалізації».

Конструювання певних якостей середовища передбачає виявлення його бажаних функцій. Так, лекції й практичні заняття з навчальних дисциплін мають бути «вікном у світ знань», коледжівська бібліотека – дороговказом у лабіринтах інформації тощо.

Існує кілька шляхів моделювання стратегій творення середовища:

- відновлення смислів раніше існуючих ніш, які історично втратили свою значимість і цінність (наприклад, відновлюють свою діяльність скаутські організації);
- поповнення ніш, які вичерпали свої можливості, необхідними властивостями, якостями, смислами, що дозволяє зберегти існування тієї чи іншої ніші або ж зробити її більш популярною у студентському середовищі, ввести нові курси і спеціальності;
- досягнення повноти значень існуючих ніш, адже світ багатомірний, його не слід розглядати прагматично, задовольнятися усвідомленням лише фізичних, утилітарних чи соціальних смислів навколишнього середовища, а й духовних цінностей;

- запит на ті якості ніш, що втратили актуальність чи свою силу (перехрестя доріг як зона небезпеки, мова корінної національності як засіб міжнаціонального спілкування);
- відтворення ніш з певними якостями (будівництво спортивного залу, створення музею, клубу любителів природи, відкриття телефону довіри);
- запобігання руйнуванню адекватних і появи неадекватних якостей існуючих ніш за умови, коли в середовищі посилюються негативні тенденції (формуються компанії асоціальної спрямованості);
- утримання від дій, наприклад, у ситуації повної безпорадності чи задоволеності станом справ також вимагає інтелектуальних і вольових зусиль.

Психолого-педагогічне проектування просторово-предметного компонента освітнього середовища передбачає такі вимоги його ефективної організації:

- гетерогенності й складності середовища;
- пов'язаність функціональних зон; гнучкості й керованості середовища;
- забезпечення символічної функції середовища;
- індивідуалізації середовища;
- автентичності середовища (Ю.І. Абрамов, В.В. Давидов, Г.А. Ковальов, В.А. Петровський та ін.).

Психолого-педагогічне проектування складається з шести етапів :

Організація освітнього середовища як носія символічної інформації забезпечує додаткові можливості пізнавального, естетичного, етичного розвитку суб'єктів освітнього процесу.

Індивідуалізація освітнього середовища забезпечує можливість задоволення потреби в персоналізованому просторі. Наявність індивідуальної території забезпечує задоволення потреби у фізичній і емоційній безпеці, яка, за А. Маслоу, є однією з фундаментальних потреб, а задоволення її є важливою умовою розвитку особистості.

Основними вимогами до проектування соціального компонента є:

- взаєморозуміння й задоволення взаємини всіма суб'єктами освітнього процесу;
- переважно позитивний настрій всіх його суб'єктів; авторитетність керівників;
- участь всіх суб'єктів в управлінні освітнім процесом;
- згуртованість і свідомість всіх суб'єктів;
- продуктивність взаємодії у навчальному компоненті освітнього процесу (Н.П. Анікеєва, Л.І. Божович, І.П. Волков, Ю.М. Ємельянов, Є.С. Кузьмін, А.В. Запорожець, М.І. Лісіна, В.О. Сухомлинський та інші).

КОМПОНЕНТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУ

1. Назва проекту
Опис ідеї проекту (опис проблеми, на вирішення якої спрямовано проект, його актуальність)
2. Мета та завдання (навіщо цей проект потрібен)
Бенефіціарії (цільові групи) та стейкхолдери проекту
3. Заходи, які будуть здійснені для досягнення результатів
Термін та місце реалізації проекту
4. Очікувані результати (чи зникне/зменшиться проблема завдяки проекту)
Виконавці-ініціатори (активні та відповідальні особи)
Ресурсне забезпечення та приблизні витрати

Авторитетність керівників стає особливо важливою в умовах особистісно орієнтованого освітнього середовища, коли:

- система міжособистісних взаємин будується на суб'єкт-суб'єктній основі;
- взаємодія суб'єктів освітнього процесу має не стільки мікророльовий, скільки міжособистісний характер;
- в освітній структурі стверджується демократичний стиль управління, неприйнятним стає авторитарний.

Участь усіх суб'єктів в управлінні освітнім процесом є важливою розвиваючою можливістю освітнього середовища, яка забезпечує становлення соціальної активності особистості.

Діяльність, здійснювана суб'єктами в освітньому процесі, може мати розвиваючий характер тільки тоді, коли учасники самі переживають процес цієї діяльності, психологічно залучені до неї.

Згуртованість і свідомість є необхідною передумовою функціонування освітнього середовища, «інструментом» особистісного розвитку кожного суб'єкта освітнього процесу.

Продуктивність взаємодії в навчальному компоненті освітнього процесу також забезпечується відповідним рівнем розвитку соціального компонента освітнього середовища.

Закономірним буде намагання суб'єктів освітнього процесу (батьків, педагогів чи студентів) віддати перевагу, наприклад, догматичному, суб'єкт-об'єктному освітньому середовищу, яке гарантує формування відповідних знань, умінь і навичок, незважаючи на слабкі можливості цього середовища для особистісного розвитку.

